
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

*Кориневич Антон Олександрович,
здобувач кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

Міжнародно-правове регулювання міжнародних відносин у сфері енергетики на регіональному рівні сьогодні існує в рамках двох регіональних систем: Європейського Союзу та Північноамериканської угоди про вільну торгівлю. У Європі у 1950-их роках було підписано два міжнародні договори – Договір про заснування Європейського Співтовариства Вугілля і Сталі (Паризький договір), який був підписаний 18 квітня 1951 року і припинив свою дію 23 липня 2002 року та Договір про заснування Європейського Співтовариства з Атомної Енергії, підписаний 25 березня 1957 року в м. Рим. Перший договір засновував Співтовариство з метою вільного руху вугілля та сталі і вільного доступу до засобів виробництва, запровадив спільний ринок, що був відкритий 10 лютого 1953 року для вугілля, залізної руди і металобрухту, 1 травня 1953 року – для сталі. Другий договір мав сприяти формуванню і розвитку європейської атомної енергетики для того, щоб держави-члени могли отримувати користь від розвитку атомної енергетики та забезпечення безпеки постачання матеріалів. 1 липня 1987 року набрав чинності Єдиний Європейський Акт. Стаття 8а цього акту встановила мету запровадити до кінця 1992 року внутрішній ринок - простір без внутрішніх кордонів, у якому забезпечувався б вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу. Згодом Європейська Комісія використовувала положення щодо внутрішнього ринку як правову основу для подальших законодавчих ініціатив щодо секторів електроенергетики та газу [1, 228].

Основним напрямом регулювання енергетичного сектору Європейського Союзу є розробка відповідними інституціями правової бази для регулювання енергетичного сектору. Наразі у Європейському Союзі існує внутрішній ринок щодо певних джерел енергії та енергетичних продуктів, таких як природний газ, електроенергія. Цей внутрішній ринок був запроваджений і ґрунтується на директивах 2003/55/ЄС [2] і 2003/54/ЄС [3], які врегульовують питання щодо спільних правил для внутрішнього ринку природного газу та електроенергії відповідно.

Північноамериканська угода про вільну торгівлю (далі – Угода НАФТА) [4], підписана у грудні 1992 року Сполученими Штатами Америки, Мексикою і Канадою запровадила зону вільної торгівлі між цими державами. Частина друга Угоди НАФТА присвячена торгівлі товарами, глава 6 частини другої – енергії та основним нафтохімічним товарам. Пункт 2 статті 601 Угоди НАФТА встановлює, що сторони визнають що є бажаним посилювати важливу роль, яку відіграють енергетичні та основні нафтохімічні продукти, у зоні вільної торгівлі та підтримувати цю мету шляхом стійкої і поетапної лібералізації. Згідно із положенням пункту 3 цієї ж статті 601, сторони визнають важливість наявності прозорих і міжнародно-конкуруючих енерго- та нафтохімічних секторів задля просування їхніх особистих національних інтересів. Пункт 1 статті 603 передбачає, що сторони інкорпорують положення ГАТТ щодо заборон чи обмежень торгівлі енергетичними та основними нафтохімічними товарами. Сторони розуміють, що положення ГАТТ включені в пункт 1 статті 603 забороняють, при будь-яких умовах в котрих будь-яка форма кількісного обмеження є забороненою, мінімальний чи максимальний експорт – цінні обмеження та, за виключенням дозволеного у випадку впровадження антидемпінгових наказів чи гарантій, мінімальні чи максимальні

цінові вимоги щодо імпорту. У випадку, коли договірною стороною вводиться чи підтримується обмеження на імпорт чи експорт енергетичного чи нафтохімічного продукту щодо держави, яка не є учасником Угоди НАФТА, ніщо в цій угоді не повинно тлумачитись як таке, що забороняє договірній стороні:

- Обмежувати чи забороняти імпорт з території будь-якої держави-учасниці Угоди НАФТА такого енергетичного чи нафтохімічного продукту з держави, що не є учасницею Угоди НАФТА, чи
- вимагати як умову експорту такого енергетичного чи основного нафтохімічного товару держави-учасниці Угоди НАФТА на територію будь-якої іншої держави-учасниці, щоб продукт був спожитий на території цієї іншої держави-учасниці.

Стаття 606 Угоди НАФТА встановлює, що сторони визнають, що регуляторні заходи у сфері енергетики підпадають під національний режим, передбачений у статті 301 Угоди, обмеження імпорту та експорту, передбачені у статті 603 та податки на експорт, передбачені статтею 604. Кожна зі сторін повинна пересвідчитися, що при застосуванні регуляторного заходу у сфері енергетики, регулюючі органи на її території повинні уникати зривів контрактних взаємовідносин найбільшим допустимим чином і передбачити належне та рівне застосування таких заходів. Стаття 607 Угоди встановлює, що жодна з сторін не може впроваджувати чи підтримувати заходи, які обмежують імпорт енергетичного чи основного нафтохімічного товару з, чи експорт енергетичного чи основного нафтохімічного товару в іншу договірну сторону згідно статті XXI ГАТТ або згідно статті 2102 (національна безпека) Угоди НАФТА за виключенням необхідності:

- постачати товар військовій установі сторони або робити доступним виконання першочергового оборонного контракту сторони;
- відповідати у ситуації збройного конфлікту, у якому бере участь сторона, що вживає заходів;
- імплементувати національну політику чи міжнародні угоди в сферах нерозповсюдження ядерної зброї чи інших ядерних вибухових пристроїв; чи
- відповідати на прямі загрози призупинення постачання ядерних матеріалів для оборонних цілей.

У відповідності з положеннями пункту 1 статті 608, сторони погоджуються дозволяти існуючі та майбутні ініціативи щодо нафто та газових досліджень, розвитку та іншої відповідної діяльності з метою підтримання наявних запасів цих енергетичних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Cross E. EU Energy Law. The Treaty Framework / Eugene D. Cross // Energy Law in Europe / [Ed. Martha M. Roggenkamp, Anita Rønne, Catherine Redgwell, Inigo del Guayo.] — Oxford : Oxford University Press, 2001. — P. 228.
2. Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in natural gas [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003L0055:EN:HTML> (Перевірено 07.04.2010).
3. Directive 2003/54/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 concerning common rules for the internal market in electricity [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2003:176:0037:0037:EN:PDF> (Перевірено 07.04.2010).

-
4. North American Free Trade Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nafta-sec-alena.org/en/view.aspx?conID=590&mtpiID=ALL> (Перевірено 07.04.2010).

Науковий керівник – Задорожній О.В., к.ю.н., проф., завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.